létre. Ha a békaszemek sugara $r_1 = r_2$ és r_3, akkor $\frac{H_{13}O_1}{H_{13}O_3} = \frac{r_2}{r_3} = \frac{r_2}{r_3} = \frac{H_{23}O_2}{H_{23}O_3}$ miatt a $H_{13}H_{23}$ egyenes párhuzamos a O_1O_2 egyenessel. De akkor k_1 és k_2 hasonlósági átmérője párhuzamos O_1O_2-vel és $H_{13}H_{23}$-mal, tehát az $OH_{13}H_{23}$ síkban van.

Végül, ha mindhárom körvonal sugara ugyanakkora, akkor mindhárom hasonlósági átmérő párhuzamos az $O_1O_2O_3$ síkkal, így ilyenkor is egy síkban, vagyis egy főkörön vannak.

Feladatok

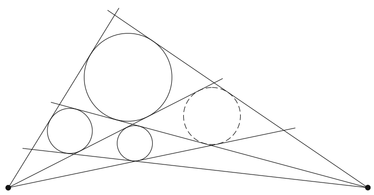

11. ábra

1. Két pontból rajzoljunk három-három félegyenest úgy, hogy bármely két, különböző pontból induló egyenes elmetssze egymást. Ezek a félegyenesek négy négyszöget határoznak meg. Igazoljuk, hogy ha ezek közül valamelyik három érintőnégyszög, akkor a negyedik is az (*11. ábra*).

2. Bizonyítsuk be a Ceva-tételt közvetlenül, térbe kilépéssel.

3. Írjuk fel és bizonyítsuk be a Ceva- és a Menelaosz-tétel gömbi megfelelőit.

4. Az $ABCD$ négyszög AB oldalán adott egy P pont. Legyen ω a CPD háromszög beírt köre, a középpontja I. Tegyük fel, hogy ω érinti az APD és BPC háromszögekbe írt köröket a K, illetve az L pontban. Legyen az AC és BD egyenesek metszéspontja E, és legyen az AK és BL egyenesek metszéspontja F. Bizonyítsuk be, hogy E, I és F egy egyenesre esik. (IMO Shortlist, 2007/G8)

Kós Géza

Gyakorló feladatsor emelt szintű matematika érettségire

I. rész

1. Oldjuk meg a következő egyenleteket a valós számok halmazán:

a) $\cos 2x + 3 \cdot \cos x - 1 = 0$, (*7 pont*)

b) $\sqrt{6-x} - \sqrt{5-2x} = 1$. (*6 pont*)

2. A nem is olyan távoli jövőben a fizika fakultációsok online szimulációban vizsgálhatják töltött részecskék viselkedését mágneses mezőben, ahol a részecskék helyzetét derékszögű koordináta-rendszer segítségével írják le. Két fizika fakultációs diák, Hácé és Kácé fontos kísérletet tervez: egy háromszög csúcsaiba $\big(A(-2;1)$; $B(10;6)$; $C(4;9)\big)$ Kácé három detektort helyez. Hácé ekkor egy töltött részecskét juttat a háromszög súlypontjába. A töltött részecske tömege peti-ben (peti: tömegegység a szimulációban) a háromszög területének és a $BAC\sphericalangle$ cosinusának szorzata. Határozzuk meg a háromszög súlypontjának koordinátáit és a részecske tömegének pontos értékét. (*12 pont*)

3. Pébé tanár úr, a C osztály osztályfőnöke lelkesen érkezett a reggeli órára.

– Képzeljétek, megálmodtam a matematika emelt szintű érettségi átlagunkat!

– És mennyi volt, tanár úr?

– Azt sajnos elfelejtettem, de emlékszem, hogy a D-sek átlaga szabályos közelítéssel 84,3, az E-seké 85,1, a három osztály átlaga pedig 87,9 volt. Tudjuk, hogy a D-ből 11-en, az E-ből 14-en, tőlünk pedig 24-en írnak emelt szintű érettségit. Ebből már ki lehet számolni az osztályátlagot.

a) Mennyi a C-sek osztályátlaga egy tizedesjegyre kerekítve, ha minden diák érettségi eredménye csak egész százalék lehet? (*8 pont*)

A Szalagavató nyitótáncában a C-sek 20%-a, a D-sek 25%-a vesz részt. Az egyik szünetben 4 fő C osztályos és 2 fő D osztályos tanuló vásárolt pizzát a büfében.

b) Mennyi annak a valószínűsége, hogy közülük pontosan ketten táncolnak a nyitótáncban? (*6 pont*)

4. Adottak az $f:\mathbb{R}\to\mathbb{R}$, $f(x)=x^3-8$ és a $g:\mathbb{R}\to\mathbb{R}$, $g(x)=4-2x$ függvények.

a) Adjuk meg a $g\circ f$ függvény $x=2$ abszcisszájú pontjába húzott érintő egyenletét. (*7 pont*)

b) Adjuk meg a $\lim\limits_{x\to 2}\dfrac{f}{g}$ határértéket. (*5 pont*)

II. rész

5. Két birkózó egyesület közös bajnokságra készül. A felkészülés során előírás a napi 8 óra alvás. A korábbi felkészülések során kiderült, hogy a felkészülés hatékonyságát jelentősen befolyásolja a regenerálódásra fordított idő. A szakemberek megállapították, hogy a hatékonyságot az $E(t)=t^3\cdot(3{,}2-t)$ függvénnyel lehet leírni, ahol t a regenerálódásra fordított idő.

a) Mennyi időt fordítsanak a regenerálódásra, hogy a felkészülés a lehető leghatékonyabb legyen? (*8 pont*)

A bajnokságot kieséses rendszerben folytatják le, a párokat minden egyes mérkőzés előtt véletlenszerűen sorsolják. Az első pár sorsolásakor $\frac{7}{40}$ a valószínűsége annak, hogy mindkét versenyző az A egyesület tagja. Két mérkőzés után, ahol egy résztvevőt az A, három résztvevőt pedig a B egyesületből sorsoltak ki, ugyanakkora valószínűséggel sorsolják mindkét versenyzőt az A egyesületből, mint a B egyesületből.

b) Hányan indultak a bajnokságon az egyes egyesületekből? (*8 pont*)

6. Egy paralelogramma alakú füves terület oldalai 50 m és 34 m, az oldalak végpontjait összekötő átló 56 m hosszú. Az átló egy pontjába egy önműködő locsoló berendezést helyezünk, amely a terület bármely pontjából eléri bármely másik pontját, és ha a távolságot beállítottuk, akkor egy körön belül mindent lelocsol.

a) Legalább mekkora területet kell kézzel locsolni, ha a locsoló berendezés a terület határán túl nem locsolhat? (*10 pont*)

A füves területen egy kör alakú virágágyást alakítanak ki. A virágágyást két egyenes gyalogút szeli át, amelyek egy a körön kívüli P pontban metszik egymást. A virágágyást az egyik gyalogút az A és B, a másik gyalogút a C és D pontokban metszi. Tudjuk, hogy $PA=3$ m, $AB=5$ m, valamint $PD=PC+10$ m.

b) Mekkora a PD távolság? (*6 pont*)

7. *a*) Bizonyítsuk be, hogy a szomszédos páratlan számok reciprokainak különbsége egyenlő a számok szorzata reciprokának kétszeresével. (*4 pont*)

Adott az $\frac{1}{1\cdot 4}+\frac{1}{4\cdot 7}+\frac{1}{7\cdot 10}+\ldots$ végtelen sor.

b) Bizonyítsuk be, hogy az n-edik részletösszeg:

$$S_n=\frac{n}{3n+1}.$$

(*8 pont*)

c) Adjuk meg a $\lim\limits_{n\to\infty}(S_n)$ határértéket. (*4 pont*)

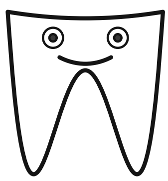

8. Az *ábrán* egy nemzetközi fogász kongresszus emblémája látható.

Az alakzatot az alábbi függvények grafikonjai határolják:

$$f:\mathbb{R}\to\mathbb{R},\ \ x\mapsto\frac{1}{4}x^4-2x^2+2 \quad \text{és} \quad g:\mathbb{R}\to\mathbb{R},\ \ x\mapsto\frac{1}{36}x^2+4.$$

a) Határozzuk meg a függvények grafikonjainak metszéspontjait. (*2 pont*)

b) Mekkora az embléma területe, ha a koordináta-rendszer 1 egysége a valóságban 1 cm-nek felel meg?

A konferencián egy asztalhoz került hat fogorvos, akik örömmel állapították meg, hogy valamennyien részt vesznek egy programban, amelyben hasznos kezelési eljárásokat osztanak meg egymással. Ennek keretében a hat fogorvos is kapcsolatban áll egymással, mindegyik mindegyikkel. A kapcsolattartás két hálózaton keresztül folyik, de két fogorvos egymás között mindig ugyanazon a hálózaton kommunikál. (*8 pont*)

c) Bizonyítsuk be, hogy az asztalnál helyet foglaló hat fogorvos között van három olyan, aki egymás közt ugyanazon a hálózaton kommunikál. (*6 pont*)

9. Egy függönytartó rúd kúpban végződik. Rögzítő elemként egy R sugarú gömböt kúposan átfúrunk úgy, hogy pontosan illeszkedjen a rúd végére, majd az így kapott testet ráhúzzuk úgy, hogy a kúp tengelye átmenjen a gömb középpontján. A rögzítőelem magassága 7 cm, a felső alapköre $r_1=3$ cm, az alsó alapköre $r_2=4$ cm sugarú.

a) Határozzuk meg a rögzítőelem felszínét és térfogatát. (*10 pont*)

Az áruházban a függönytartó rudakat négyféle színben (arany, ezüst, fehér, fekete), a rögzítőelemet háromféle színben (arany, zöld és piros), a függönyöket ötféle színben (arany, ezüst, fehér, zöld, piros) árulják.

b) Hányféle kombinációt lehet összeállítani, ha az az előírás, hogy legalább az egyik elem aranyszínű legyen és a rúd két végén lévő rögzítőelem azonos színű? (*6 pont*)

Balga Attila
Budapest

Megoldásvázlatok a 2019/9. szám emelt szintű matematika gyakorló feladatsorához

I. rész

1. *a*) *Hány olyan négyjegyű pozitív egész szám van, amelyben a számjegyek összege legfeljebb* 4? (*7 pont*)

b) *Hány olyan lesz ezek között a számok között, amely osztható* 60*-nal?* (*5 pont*)

Megoldás. *a*) A sorrendre való tekintet nélkül 11-féleképpen tudjuk előállítani a 4-et, a 3-at, a 2-t vagy az 1-et négy nemnegatív egész szám összegeként:
$4=4+0+0+0=3+1+0+0=2+2+0+0=2+1+1+0=1+1+1+1$ (5 lehetőség);
$3=3+0+0+0=2+1+0+0=1+1+1+0$ (3 lehetőség);
$2=2+0+0+0=1+1+0+0$ (2 lehetőség);
$1=1+0+0+0$ (1 lehetőség).

Az $X000$ típusból csak egyféleképpen alkothatunk négyjegyű számot, mert a 0 nem állhat a legnagyobb helyiértéken.

Az $XY00$ típusban 3-féleképpen választhatjuk ki a két nulla helyét, a maradék két helyre 2-féleképpen variálhatjuk a másik két számjegyet, tehát ezekből egyaránt $(3\cdot 2=)$ 6 négyjegyű számot képezhetünk.

Az $XX00$ típusban 3-féleképpen választhatjuk ki a két nulla helyét, így ezekből 3 különböző négyjegyű szám adódik.

Az $XYY0$ típusban 3-féleképpen választhatjuk ki a nulla helyét, ezután 3-féleképpen választhatjuk ki az X helyét, így ebből $(3\cdot 3=)$ 9-féle négyjegyű szám képezhető.

Az $XXX0$ típusban 3-féleképpen választhatjuk ki a nulla helyét, így ebből 3 különböző négyjegyű szám adódik.

Végül az XXXX típusból csak egyféleképpen alkothatunk négyjegyű számot.

Összesen tehát $(1+6+3+9+1+1+6+3+1+3+1=)$ 35, a feltételeknek megfelelő négyjegyű szám van.

b) 60-nal pontosan akkor osztható egy szám, ha 3-mal, 4-gyel, és 5-tel is osztható. 3-mal csak akkor osztható a szám, ha számjegyeinek összege 3-mal osztható, tehát esetünkben a számjegyek összege 3. 5-tel akkor osztható, ha 0-ra vagy 5-re végződik, de 5-re végződő szám nincs a szóba jövő számok között, a számnak tehát